

1. Olemuselt on see vääriskivi ränidioksiidi ($\text{SiO}_2 \cdot n\text{H}_2\text{O}$) hüdraatunud amorfne vorm; tema veesisaldus võib olla 3 kuni 21 massiprotsenti, kuid tavaliselt 6-10 massiprotsenti. Amorfse iseloomu tõttu on ta klassifitseeritud mineraloogina, erinevalt kristallilistest ränidioksiididest, keda liigitatakse mineraaliks. Sõltuvalt moodustumise tingimustest võib moodustuda palju erinevaid värve. Kõige haruldasemad on mustad kivid, kõige tavalisemad on valged ja rohelised, kuid leidub ka halli, punast, oranži, kollast, rohelist, sinist jpm. Looduslikult kaevandatud kividest pärineb 95% Austraaliast, kunstlikult sünteesiti esmakordselt 1974. aastal. **Milline kivim?**

2. Tiitlite poolest on küsitav Auleegioni rüütel, Oranje-Nassau ordu ohvitser, Valgetähe IV klassi teenetemärgi ning Saksamaa Liitvabariigi Teeneteristi kavaler. 1942. aastal sündinud endise Tallinna linnapea nõuniku professionaalset tegevust võiks iseloomustada tsitaat: "Puu ja maja, puu ja kiriku, puu ja torni vastuolu tekkides peab taanduma puu. Mis tahes liigist." Rahvusvaheliselt hinnatud giid ja turismireiside juht on avaldanud mitmeid ajaloo- ning muinsuskaitseteemalisi raamatuid, kuni 2023. aastani tegi ta Kuku Raadios saadet "Memoria". **Kes?** Sama perekonnanime kandsid ka tema näitlejatest vanavanemad, tuntum ehk on vanaema, keda ehk mäletatakse koduperenaise Anna rolli järgi Eesti NSV esimeses mängufilmis "Elu tsitadellis".
3. 1798. aastal keelas Paul I oma ukaasiga vene alamail Lääne-Euroopa ülikoolides õppimise, põhjuseks hirm ideede ees, mida levitas Prantsuse revolutsioon. Koos keeluga anti luba avada Balti rüütelkondadel kohalik ülikool ning valida selle asukoht. Tartu suurimaks konkurendiks oli Läti linn, kus 1775. aastal asutati Academi Petrina, vanim kõrgharidust andev kool Lätis. Liisk oligi juba otsustavalt küsitava poole kaldumas ning ülikooli piduliku avamisegi kuupäev välja kuulutatud, kui Paul I tapeti ning võimule tõusnud Aleksander I eelistas Tartut, põhjusteks näiteks ajalooline järjepidevus ning odavamad toiduained. **Milline XVI sajandil Kuramaa Hertsogiriigi pealinn olnud linn?**
4. Selle nimekirja avas 28.04.2001 Dennis Tito, järgmisena lisandus nimekirja 25.04.2002 Mark Shuttleworth. Tänaseks kuulub sellesse nimekirja enam kui 60 inimest, teiste seas ka näiteks Richard Branson, Jeff Bezos ning Charles Simonyi. Viimane neist on ka seni ainus, kes kuulub nimekirja topelt. **Millise nimekirjaga on tegemist?**
5. Küsitava poolt 1963. aastal välja antud albumit "I Am The Greatest" peetakse üheks hiphop-muusika ning rap battle'ite teerajajaks. 1999. aastal anti album uuesti välja, seekord koos paari lisalooga, millest ühte ka kuulete. Kui 1963. aastal võis enese suurimaks nimetamine tunduda veel uhkustamine, siis tagantjärele tark olles nõustuvad temaga paljud. **Kes laulab?**

6. See ametinimetus pärineb Vana-Roomast, kus ta oli vabariigi kõrgeim täidesaatev magistraat. Et vältida liigset võimukontsentratsiooni, valiti neid igal aastal kaks. Nende ülesanded hõlmasid riigi juhtimist, sõjaväe ülemjuhatust ja senati otsuste elluviimist. Keisririigi ajal muutus nende roll järjest sümboolsemaks, kuid ametinimetus säilitas prestiiži. Keskajal kadus tähendus poliitilise võimu kandjana, ent nimi võeti kasutusele kaubanduslikes linnriikides, kus nad esindasid kaupmeeste huve välismaal. Sealt pärineb ka sõna tänapäevane tähendus, kuigi aastatel 1799-1804 kandis seda ametinimetust ka Napoleon Bonaparte. **Milline nimetus?**
7. Meie ajaarvamise alguses asus seal gallide pealinn Lugdunum, mille varemed on arvatud UNESCO maailmapärandi hulka. Tänapäeval tegutsevad seal näiteks Interpoli ja Euronewsi peakorterid. Rhône'i ja Saône'i jõe ühinemiskohas asuv linn on tuntud ka kui Prantsusmaa gastronoomia pealinn. Seal peetava toidufestivali raames peetakse ka üle kahe aasta toimuvaid nn kokkade maailmameistrivõistlusi - Bocuse d'Or'i. Prantsusmaa suuruselt kolmanda linna jalgpallimeeskond on Ligue 1 võitjaks tulnud seitse korda. Võiduseeria aastatel 2002-2008 on liiga ajaloo pikim. Linna eeslinna Villeurbanne'i korvpallimeeskond on aga 21 meistritiitliga koduliiga ajaloo edukaim. **Milline linn?**
8. Nähtava foto tegemise koht ruumis on enam-vähem täpselt teada, see on 43°52'44"N 103°27'33"W, kõrgus merepinnast umbes 1700 meetrit. Ajalise määratlusega on asi keerulisem, tõenäoliselt jääb see aastasse 1936. **Ehk sellest piisab, et öelda, millise objekti kallal töö käib?**

9. **Millisele olulisele ametipostile astus mullu oktoobris Gert Kark?** Esimesena oli selles meile enamasti just kevadel meenuvas ametis aastatel 1956-1957 Ralf Liebermann, talle järgnesid Miroslav Milicek ning Clifford Brown. Eestiga oli seni tihedaimalt seotud olnud 1998-2002 ses ametis olnud Christine Marchal-Ortiz, pildil on aga mullu ametis tagasi astunud Martin Österdahl.

10. *Küsimus tühistatud*

11. See mees oli renessansiaegse Firenze diplomaat ja kirjanik, keda peetakse kaasaegse politoloogia isaks. Oma kuulsaima teose “Valitseja” kirjutas ta 1513. aastal, see oli mõeldud juhiseks valitsejatele, kuidas haarata ja säilitada võimu. Ta väitis, et riigi huvides võib valitseja olla nii kaval kui rebane kui ka tugev kui lõvi ning et "eesmärk pühendab abinõu". Tema nimega seostataksegi tänapäeval sageli küünilist ja moraalivaba poliitikat, kuigi ajaloolased vaidlevad, kas ta kirjeldas tegelikkust või andis soovitusi. **Kes on see autor või millise nimega seda poliitikat tuntakse?**
12. See on tänapäeva üks suurimaid kirjanduslikke mõistatusi. Tegemist on pseudonüümiga, mille taga peituv autor on kirjutanud maailmakuulsa “Napoli kvarteti”. Lood keskenduvad kahe tüdruku, Elena ja Lila, keerulisele sõprusele ja kasvamisele vaeses Napoli linnaosas läbi mitme aastakümne. Hoolimata tohutust rahvusvahelisest edust on autor suutnud hoida oma tegeliku identiteedi saladuses, suheldes avalikkusega vaid kirja teel. **Kes on autor? Millist nime kannab sarja esimene, 2012. aastal ilmunud teos?** Küsitavat nime kannavad ka näiteks teoste alusel valminud teleseriaal, mida näitas ETV ning mullu Vanemuise lavale jõudnud lavastus?
13. Päevitamas näete Milano-Cortina olümpial oma esimese olümpiakullani jõudnud sportlast, kel varasemast oli ette näidata näiteks MK-sarja üldvõit 2023-2024 hooajal, 12 medalit (sh 2 kuldset) maailmameistrivõistlustelt, pronks 2018 olümpialt jpm. Eks aeg näitab, kas kõlakad lisaks kuldmedalile ka hõbemedali võitnud sportlase karjääri lõpust paika peavad. **Kes päevitab?**
14. See on maailmakuulus rubiinpunane jook, mille retsepti lõi 1860. aastal Novaras tegutsenud liköörimeister. Joogi täpne koostis on siiani perekonna saladus. Ajalooliselt saadi selle iseloomulik erepunane värvus košenilltäide kestadest, kuid tänapäeval kasutatakse selleks teisi värvaineid. Iseloomulik kibekas mekk pärineb peamiselt kooreürdist, rabarberist ja erinevatest ravimtaimedest, domineeriv puuviljane noot pärineb mõruapelsini koortest. Aperitiiv on asendamatu komponent sellistes klassikalistes kokteilides nagu Negroni ja Americano. **Mis on selle joogi nimi?**
15. Kuulete ooperiliteratuuri ühte tuntumaid tenoriaariat. Selle esitab kunstnik Cavaradossi, kes on armunud ooperi nime tegelasse, kaunisse lauljannasse. Nende armastuse vahele astub aga julm ja võimukas politseiülem Scarpia. Alates esietendusest 1900. aastal on ooper üks enimmängitavamaid maailmas. Ooperiga sama nime kannab ka Rootsist pärit ülimagus mandlikook, ent nime seos ooperiga on kaheldav, nimi viitab pigem kulinaarias hästi tuntud piirkonnale, kust mandlid pärit. **Milline ooper? Kes on helilooja?**

16. 06.03.1957 kuulutas alates 1821. aastast eksisteerinud Briti koloonia end iseseisvaks ning stardipauk Sahara-taguse Aafrika iseseisvumisele sai antud. Et aga Kullarannik riigi nimeks ei sobinud, laenati nimi esimesel aastatuhandel Lääne-Aafrikas asunud impeeriumilt, millega ühine territoorium paraku küll puudub. Riigi iseseisvusliikumist juhtis Kwame Nkrumah, kellest sai ka riigi esimene peaminister ja hiljem president, kelle autoritaarne valitsemine viis 1966. aastal sõjaväelise riigipöördeni. Järgnevatel aastakümnetel vaheldusid sõjaväelised ja tsiviilvalitsused, mitmeparteisüsteem taastati 1992. aastal ning sellest ajast alates on tegemist Aafrika ühe stabiilsema demokraatiaga. Majanduses annab tooni maavarade ning kakao eksport, spordis jalgpall. Vaid Luis Suarez'i supertõrje tõttu jäi riigi jalgpallikoondisel 2010. aasta MM-il saavutamata ajalooline poolfinaalipääs. **Milline riik?**

17. Küsimuse subjekti ajalugu algab alles XX sajandil, laialdane levik saab alguse II Maailmasõja ajal. Sõjajärgsetel aastatel toimub tänu Marlon Brandole selle läbimurre moemaailma, oma levinud ingliskeelse hüüdnime saab ta James Hartford Jr-i tõttu 1947. aastal. Vene keeles on sellel samuti mitu hüüdnime, tänapäeval on tuntuim neist ilmselt 1990. aastatel kinnistunud Алкоголичка (Alkogolitška). Popkultuuri maailmast seostuvad paljudele meiste sellega näiteks Bruce Willis, Freddie Mercury ning Lara Croft. **Millest käib jutt?**

18. See 1999. aastal asutatud ettevõtte on üks Eesti edukamaid Tartu Ülikooli spin-off edulugusid. Alustanud professor Mart Ustavi juhtimisel viroloogia ja geenitehnoloogia uurimisega, on sellest tänaseks kasvanud rahvusvaheline ravimiarendaja. Ettevõtte pälvis laia tähelepanu koroonaajal ninasprei BioBlock arendamisega, kuid on võitnud ka mainekaid auhindu: näiteks 2023. aastal valiti nad Eesti aasta ettevõtteks ja aasta innovaatoriks, mullu aga Tartu parimaks ettevõtteks. **Mis on selle mullu ka kaasaegse tehase avanud ettevõtte nimi, mille sümboliks on 20-tahuline geomeetriline kujund?**

19. Pulitzeri auhind on ameerika kirjanike seas vägagi hinnatud ja auhinna mitmekordseid võitjaid pole just väga palju. Küsitav kirjanik (1928-2016) on Pulitzeri võitnud "Hapra tasakaalu" (1966), "Merrevaat" (1975) ja "Kolme pika naise" (1994) eest. Tema tuntumate tööde hulka kuuluvad ka korduvalt ka Eesti teatrites etendatud "Kes kardab Virginia Woolfi", "Loomaaialugu" ning "Kõik aias". **Kes on see 1990. aastal Tallinnat külastanud näitekirjanik?**

20. **Kes laulab?** Ka maalikunsti harrastanud küsitav (1934-1990) õppis Tartu ning Viljandi Kunstikoolis, on kirjutanud luuletusi, lühijutte ("Kaks sõdurijuttu" – Edasi 15.11.1959), näidendeid ("Täiskasvanud", lavastatud Tartu Rahvateatris 1974) ja muid tekste, ent eeskätt tunneme teda ikkagi teiselt tegevusalalt.

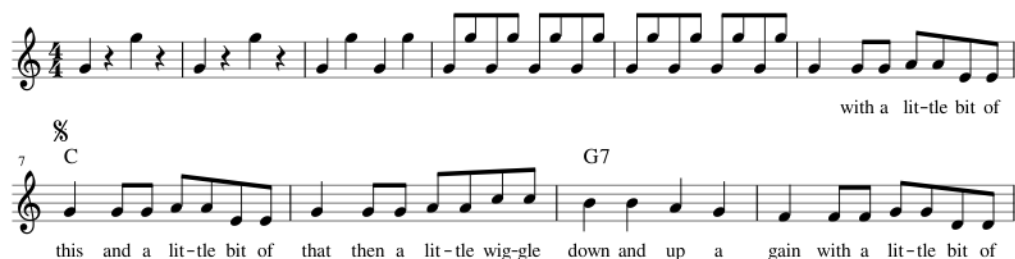

21. Pildil näete disainiklassikasse kuuluvat Alvar ning Aino Aalto poolt loodud vaasi. Kuigi rahvasuu nimetabki seda teost lihtsalt Aalto vaasiks, on sel olemas ka ametlikum nimi. Selle on ta saanud ühelt 1937. aastal Helsingis avatud luksuslikult restoranilt, mille sisekujunduse loojateks Aaltod olid. Restoran omakorda aga sai nime ühelt fiktiivselt hotellilt Nizzas, kus värskelt abiellunud Aristide peab toime tulema oma abikaasa Madeleine'i poolt seatud truuduse prooviga ning millel on korduvalt olnud seoseid ka Tartuga. **Millist nime kannab vaas?**

22. **Kelle järgi nimetatakse kõiki nelja- ja kahetaktilisi sundsüütega, kerge vedelkütusega või gaasiga töötavaid sisepõlemismootoreid?** See iseõppijast leidur elas 1832-1891. Ta pole sisepõlemismootori leiutaja (pigem on teda süüdistatud võõraste patentide omastamises), kuid täiustas seda oluliselt. Ta oli ka edukas ärimees, asutas 1864 koos Eugen Langeniga maailma esimese mootoritehase, praeguseni eduka Deutz AG eelkäija. Sama perekonnanime kannab ka esimese naisena ühtedelt olümpiamängudel kuus kuldmedalit võitnud sportlane.
23. Mittekarskusühing Asotsiaalministeerium andis aastatel 2002-2012 välja Aasta Parmu tiitlit inimesele või kollektiivile, kes on aasta jooksul süüvinud rahva mällu adumatu käitumise, ebaratsionaalse mõtlemise, arusaamatute mõttekäikude või lihtsalt labase joomise ja enesehäbistamisega. Edgar Savisaare, Jan Uuspõllu ning Juku-Kalle Raidi kõrval leiame laureaatide seast ka ühe isa ja poja. Kui isa pidi oma 2005. aastal võidetud tiitlit jagama, siis poeg oma 2011. aasta aupaistet kellegagi jagama ei pidanud. Sarnasusi leiab veelgi - mõlema eluloos on märke nii poliitiku kui sportlase elust. **Kes?**
24. See sõna tuleneb kreeka keelest ning tähendab nähtust või vaimu, midagi, mis pole päriselt olemas. Seda on nimeks Lee Falki poolt 1936. aastal loodud koomiksikangelastele, kel küll ei olnud supervõimeid ning ta tugines peamiselt oma jõule, nutikusele ja hirmuäratavale reputatsioonile. Pealuukoopas elav mees oli ühtlasi esimene, kes kandis hiljem tavapäraseks saanud liibuvat kostüümi ja maski. Tõenäoliselt tuntuim seda nime kandev tegelane pärineb aga Gaston Leroux' 1910. aastal ilmunud romaanist. **Milline sõna?**
25. Nähtav meloodia pärineb 1950-ndatest, koos teatud kindlate liigutustega hakkas see maailma hullutama aga kolm kümnendit hiljem ning püsib tänaseni kindlalt kõige tüütumate meloodiate tabeli tipus. **Milline nime all tunneme me seda laulu Eestis?**

Werner Thomas and Terry Rendall

26. 1916. aastal sõlmitud salajast diplomaatilist kokkulepet Suurbritannia ja Prantsusmaa vahel on ajaloolased sageli nimetanud „Esimese maailmasõja aegseks Molotov-Ribbentropi paktiks.” Kui MRP hävitas iseseisvuse Baltikumis, siis sarnaselt 1939. aasta sündmustele Euroopas tõmmati ka siin kaardile sirgeid jooni, millega jagati kohalike rahvaste lubadusi iseseisvusele ja nende ajaloolisi piire eirates Ottomani impeerium. **Milliste nimede järgi seda lepingut teatakse?** Erinevalt MRP-st polnud läbirääkijateks poliitilist võimu omavad valitsuse esindajad, vaid diplomaatilised eksperdid.
27. Selle Briti kuningliku Mereväe uurimislaeva järgi sai nime ka 1872-1876 toimunud ekspeditsioon, mida peetakse okeanograafia alguseks. Ekspeditsiooni järgi on nimetatud ka Mariaani süviku sügavaim punkt. Laeva järgi aga sai nime näiteks üks 1983-1986 kasutusel olnud sõiduk. Sama nime kannab ka meeste tenniseturniiride sari, kuid see pole oma nime laevalt saanud. **Kuidas oli laeva nimi?**

28. See ingveriliste sugukonda kuuluv taim pärineb Indiast ja Sri Lankalt. Maitseainena kasutatakse selle taime seemneid, mis asuvad kuprataolistes viljades. Hinna poolest safrani ning vanilli järel kolmandal kohal olev vürts kuulub paljude tuntuimate vürtsisegude (ntx karri, garam masala) koostisse, iseseisvalt tarvitatakse seda peamiselt pagaritööstuses. 21. sajandil on suurimaks tootjaks tõusnud Guatemala, kust eksporditakse suurem osa toodangust, kuna kohalikud pole seda vürtsi omaks võtnud. **Milline vürts?**
29. Küsitav sündis 1928. aastal Lääne-Virumaal. 1953. aastal GITIS-e Eesti stuudio lõpetanud küsitav oli 1953-1959 Tallinna Draamateatri näitleja, seejärel töötas kolm aastat režissöör-stažöörina Leningradis ning kaks aastat Pärnus Endla teatris peanäitejuhina. Peale "Endlast" lahkumist liikus ta edasi ühte teise kultuurivaldkonda. Uuel tegevusalal kirjutas ta end 1969. aastal tõenäoliselt jäädavalt Eesti kultuuriajalukku, sealjuures oli tal abiks üks hilisem (1983-1999) Endla teatri näitleja. **Kes?**
30. **Kes laulab koos Riho Sibulaga duetti?** 2011. aastal Viljandi Kultuuriakadeemia näitleja eriala lõpetanud küsitav töötas 2012-2015 Von Krahli teatris, seejärel on olnud vabakutseline näitleja. Tema esimene album "22" ilmus 2010. aastal, tunamullu temalt ilmunud album ".... aga samas ..." pärjati 2025 EMA auhinnagalal Aasta Autorilaulualbumi tiitliga, lisaks valiti küsitav ka aasta naisartistiks.

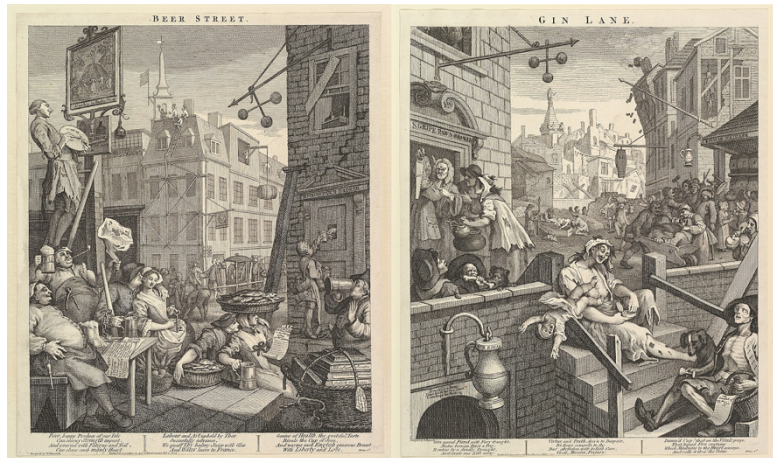
31. Eelnõu Eesti riikliku iseseisvuse poolt kogus 20. augustil 1991 69 poolthäält. Enamasti jätsid hääletamata vene-meelsed saadikud, kuid hääletamata jättis ka üks 1990. aastate alguse olulisemaid tegelasi Eesti poliitmaastikul. Eesti Kongressi ning Eesti Põhiseadusliku Assamblee liige, kes on olnud ka Eesti Vabariigi justiitsminister ning siseminister, jättis väidetavalt hääletamata, sest tema soovis endise Eesti Vabariigi taastamist ilma igasuguste tingimusteta. **Kes?**
32. See küpsetis on pärit Prantsusmaalt, täpsemalt Normandiast, mis on tuntud oma kvaliteetse või poolest. Väidetavalt on rikkalik taigen tuletatud kirikusaiast, millele lisati võid ja muna ja millest kujunes rikkaliku maitsega sai hommikusöögilauale. Mida rikkam pere, seda rammusam oli sai. Autentne retsept sisaldab vaid jahu, rikkalikult võid ja mune, pärm, suhkrut ja veidi soola. Vett ega piima ei lisata, kogu "niiskus" tuleb munadest ja võist. Taigna nimetus tuleneb arvatavasti vanast prantsuse keelest ning tähendab "taigna purustamist", ent levinud on ka variant, et on saanud oma nime taigna sisse pandud juustu järgi. Veidi kurikuulsaks tegi selle saia aga Marie Antoinette, kes soovitas seda süüa nälgivatel prantslastel, kellele leiba ei jagunud. **Milline küpsetis?**
33. Sõltuvalt kontekstist on sel sõnal mitu tähendust. Matemaatikas võib see tähendada näiteks kahes suunas lõpmatut geomeetrilist objekti või ühemõõtmelist kontiinumit, poliitikas aga mingit suunda või ideed järgivaid tegevusi, samuti kasutatakse seda ka teatud käitumishoiakute või omaduste kirjeldamisel. JMKE 2018. aastal ilmunud plaadi nimeks oleva sõna levinuim tähendus jääb siinkohal välja toomata, aga seda kasutatakse näiteks kõnekäänus millegi lõpetamise kohta. **Mis sõna see on, mis ühtlasi esindab ühe igapäevase tegusõna vormi Singular 1, Praesens, Indicativus?**
34. **Kes on see kiilanev, lühikest kasvu ja veidi narmendava enesehinnanguga keskealine mees**, kes kannab talle ainuomast valget polüestrist vabaajaülikonda? Tema elueesmärk on leida "see õige" (või lihtsalt keegi), kuid tema katsed naistele muljet avaldada lõppevad peaaegu alati piinlike äparduste ja koomiliste dialoogidega. Pärit on ta 1987. aastal alguse saanud mängude seeriast, mis sai kuulsaks oma täiskasvanuliku sisu ja kahemõttelise huumori poolest. Vastuseks piisab vaid eesnimest, mis kattub ühe 24.07.2023 töötuks jäänud maskoti nimega.

35. **Kes laulab?** Eestimaa valgehallis talves torkab küsitav lind oma kollase-pruunikirju sulestikuga hästi silma, suvel jääb ta aga märkamatuks, kuuleme ainult ta hüüdu. See umbes varblasesuurune, suhteliselt pika sabaga lind kuulub tsiitsitaja perekonda. Pesa rajab maapinnale või madalale tiheda okaspõõsa võrasse, kurnas 4-5 muna, pesitseb kaks korda suve jooksul. Toitu otsib maapinnalt, suvepoolaastal sööb putukaid ja värsked võrseid, talvepoolaastal viljateri ja seemneid. Sageli jäävad meile talvituma, kuid osa populatsioonist rändab ka lõuna poole.

36. Valu küünarnuki siseküljel ehk mediaalne epikondüliit on peamiselt randmeliigese painutajalihaste kõõlusepõletik, mis on tingitud tekib ülekoormussündroomist, selle esinemissagedus on umbes 1/5 kõikidest epikondüalgiate diagnoosidest. Nagu teistegi epikondüalgiate puhul, saab protsess alguse vales sportimise tehnikast, rutiinsetest ja ebasobivatest töövõtetest ja/või ebasobivatest spordi- ja töövahenditest. Probleemi rahvakeelne nimetus viitab spordialale, mille harrastamiseks rajati Eestisse esimesed objektid 1931. aastal Kohtla-Nõmmele, spordiregistri järgi on tegutsevaid rajatisi hetkel kümme. **Milline tervisemure/spordiala?**

37. See 18. sajandi Briti maalikunstnik ja graafik oli tuntud oma terava sotsiaalse satiiri poolest. 1751. aastal lõi ta teostepaari, mis pidi propageerima ühte jooki teise arvelt. Kui vasakul nähtav "Beer Street" kujutas õnnelikke, terveid ja töökaitud kodanikke, siis "Gin Lane" (Džinni tänav) on pilt täielikust vaesusest, näljast ja moraalne laostumisest. Kunstniku järgi nimetas 19. sajandil oma dry gin'i ka Hollandi päritolu joogitootja Cooymans Distillery. **Kes?**

38. Esimesed märgid nende kahjurite tööst on väikesed jahulaadsed saepurhunnikud ning umbes 1 mm läbimõõduga augud puidus. Enamasti jõuavad need teesklaste sugukonda kuuluvad mardikad meie kodudesse vanamööbliga, ning kui puidukahjurid on majja jõudnud, siis võivad nad oma tegevusega paarikümne aastaga maja hävitada. Nendega võitlus on aga väga raske ja pikaajaline, sest mürk ei jõua sügaval käikudes olevate vastseteni. Rahvapäraselt ka puukoiks nimetatud tõugul on olemas ensüümid, mis suudavad lagundada tselluloosi, hemitselluloosi ning tärklisi lihtsamateks ühenditeks, mida nad hiljem saavad kasutada toiduks. Oma nime on need putukad saanud paaritumise ajal tekitatava tiksuva heli järgi, mis rahvapärimestes on käsitatud kui surnuteilma märguannet elavaile ning mis võis olla haiguse, hävingu ning isegi surma ettekuulutajaks. **Kes?**

39. Milline arv?

- nii palju on inimesel kromosoomide;
- nii palju on Parthenoni ümbritsevaid sambaid;
- see oli Valentino Rossi tsiklinumbriks MotoGP sarjas;
- see on pallaadiumi järjenumbr Mendeleejevi tabelis;
- see on Rootsi suunakood;
- see on ansambli Kino teine stuudioalbum (1983).

40. **Milline on ainus Eesti jõgi, mis voolab nelja maakonna piires?** Jõgi saab alguse Pandivere kõrgustikult, selle pikkus on 136 km ning langus 72 meetrit. Oma nime on jõgi saanud linnalt, kus õmmeldi esimene sinimustvalge lipp, mis hiljem Otepääl sisse õnnistati.

41. Seda 1948. aastal valminud šedöövrit peetakse itaalia neorealismi üheks olulisemaks filmiks. Lugu räägib vaesest pereisast Antonio Riccicist, kes leiab sõjajärgses Roomas lõpuks töö kuulutuste kleepijana, kuid jääb kohe esimesel päeval ilma oma hädavajalikust töövahendist. Koos väikese poja Brunoga asub ta meeleheitlikule otsingule läbi linna tänavate, et varastatud ese tagasi saada. Filmis mängisid peaosi tavalised inimesed, mitte elukutselised näitlejad, ning see võitis au-Oscari kui parim võõrkeelne film. **Kes on lavastaja, mis on selle filmi pealkiri?** Võiks öelda, et teema oli vähemalt sotsiaalmeedias aktuaalne ka möödunud suvel.

42. Arvatakse, et selle Õhne jõe äärde jääva küla nime esimene pool on pärit ladina keelest ning tähendab "iseäralik", teine pool viitab aga mõlemal pool jõge kasvanud puudele. Riigimõis rajati sinna juba 17. sajandi lõpul, 1796. aastal kinkis aga keiser Paul I osa sellest Ernst Mengdenile, kolm aastat hiljem siirdus mõis von Kruedeneride aadliperekonna valdusse, pildil nähtav peahoone on püstitatud 1810. aasta paiku. Sealsest mõisapargist võime ka leida mälestusmärgi millelegi, mida trükisõnas mainis esimesena prantsuse pomoloog A. Leroy 1845. aastal ning mis on ka küla järgi nime saanud. **Milline küla?**

43. Astronoom Jerry R. Ehman avastas 15. augustil 1977 Ohio State Ülikooli Big Ear raadioteleskoobi abil signaali, mis kestis 72 sekundit ja oli ligikaudu 30 korda tugevam kui tavaline kosmilise taustamüra tase. See registreeriti sagedusel 1420 MHz, mis vastab vesiniku spektrihoone sagedusele - seega ideaalsele sagedusvahemikule võimalikeks kosmilise päritoluga sõnumiteks. Signaal näis tulevat Amburi tähtkuju suunast ja kandis eeldatavaid maavälise päritolu tunnuseid. Kuna signaal oli ebatavaline ja huvitav, märkis Jerry andmehäljundile ühe emotsionaalse märkuse, mille järgi see juhtum endale ka nime sai. **Mida kirjutas Jerry paberile?** Vastuseks sobib ka lühend, mida kasutatakse 2004. aastal ilmunud online rollimängu kohta.

44. Jeesus Kristuse ema oli teatavasti Maarja, **aga kes oli Maarja ema?** Kristuse vanaemal oli keskaegses pühakukultuses eriline koht. Tema austamise juured on eeskätt esiema rollis. Hiliskeskajaks kujunes temast üks kõige armastatumaid naispühakuid ning tema kaitse haare oli väga lai: teda austati kui pühendunud ema ja abikaasat, kõlbelist lesknaist ja mõjuvõimast vanaema. Tema päevaks rahvakalendris on 26. juuli. Kuidas kõlab küsitav nimi, mis tähendab armu, armuaega või kaunidust. Teemasse mittepuutuv lisavihje: sama nime kannab ka koeratüdruk Lotte ema.

45. 1998. aastal tabas Grammy galaõhtu korraldajaid ootamatu sõnum. 30 minutit peale show algust sai produtsent teada, et Luciano Pavarotti on ootamatust haigestunud ega saa esineda. Kust aga võtta asendust, kes suudaks esitada "Nessun Dorma"? Kaasprodutsendile meenus, et paar päeva tagasi nägi ta ühel tuluõhtul, kuidas sama aariat esitas laulja, kes pidi kavas hiljem koos Blues Brothersi duoga üles astuma. Ta kuulas üle peaproovi salvestuse ja arvas selle peale, et teeme ära. **Kes oli see päeva päästnud lauljanna, kelle 84. sünniaastapäeva me täna tähistada saame?**

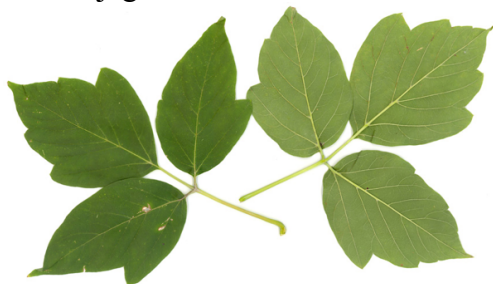
46. Ühine lühend?

- 1979. aastal Acorni firma poolt alguse saanud protsessoriarhitektuur. Tänu lihtsustatud käsustikule on need tuntud madala volutarbe poolest, domineerides nutitelefonide turul. Ka Apple kasutab oma Apple Silicon kiipides just kõnealusel arhitektuuril põhinevaid protsessoreid.
- riigikood keskmise kõrguse poolest esikümnesse kuuluvale riigile, mille pindala on 29 743 km² ning rahvaarv umbes 3 miljonit, rahaühik dramm, ajavöönd GMT+4
- USA-s külma sõja ajal 1960. aastatel välja töötatud raketisüsteem, mis tuvastab ja hävitab vaenlase radarisüsteeme nende endi kiirguse põhjal

47. Teatri lavataguses maailmas usuvad mõned, et näidend on neetud ja ei maini kunagi selle pealkirja valjusti, viidates sellele hoopis kui "Šoti näidendile". Tuginedes Eesti lavastuste andmebaasile lavastati seda Eesti teatrites esmakordselt 1924. aastal Draamateatris, lavastajaks Paul Sepp. Ka hetkeseisuga viimane lavastus, mis esietendus 19.01 2023 kuulub Draamateatri mängukavva. Omapärase faktina võib välja tuua, et üks peaosatäitjaid Rasmus Kaljujärv osales ka sama näidendi 1987. aastal esietendunud lavastuses, kus ta mängis oma praeguse rolli poega, tema praeguses rollis aga astus lavale tema isa. **Milline näidend?**

48. Homme jagatavale Neitsi Maali auhinnale kandideerib ka portreefilm "Kikilipsuga mässaja", mis avab president Toomas Hendrik Ilvese isiklikku ja mõneti ootamatut maailma. **Kes on filmi režissöör?** Oma esimese Neitsi Maali võitis ta 2012. aastal Uue Maailma Seltsi tegevusi jälgiva dokumentaali eest, valmibud on ka portreefilmid Aleksander Heintalust, Vello Salost ning Fred Jüssist. Lisaks filmiloomingule on ta juba üle kahe aastakümne vedanud vaimset ja intellektuaalset saatesarja "Ööülikool". Huvi meedia ja ühiskondlike teemade vastu on tal kahtlemata veres – tema isa oli staažikas ajakirjanik ning kuulus kolme Riigikogu koosseisu.

49. Üks neist on Eesti kultuuriminister 2015-2019, teine aga justiitsminister 2003-2005 ning siseminister 2011-2014. Ühte küsimusse seob neid aga Acer Negundo, looduslikult Põhja-Ameerikas kasvav puu, mida võib leida ka Eestis. Suhteliselt külmakindel puu saab hakkama ka meie parkides, kus kasvab pigem kõrge põõsana. Oma liigiepiteedi on ta saanud ühe teise teise levinud puu järgi, mille lehtede jagunemist tema lehed meenutavad. **Millise puu lehte näete pildil?**

50. Küsitav 1865. aastal rajatud ülikool on noorim Ivy League'i tippülikoolidest, ka on ta neist ainus, millel puudus asutamisel usuline kallak. Oma nime on ülikool saanud USA ärimähe ja filantroobi, Western Unioni asutaja järgi, kes üikooli asutamist rahaliselt toetas. Ülikooli hüüdnime Big Red kannab ka näiteks nende korvpallimeeskond, mille eest lõppenud hooajal mängis kaasa ka Tartust pärit Kaspar Sepp. Sama perekonnanime kannab ka 2017. aastal oma elu enesetapuga lõpetanud grunge-legend, kes on kirjutanud tunnuslaulu ka ühele Bondi-filmile. **Milline ülikool?**

51. Üle veerand sajandi Vikerraadio hommikuprogrammi juhtinud Märt Treier on saatejuhtide seas üks staažikamaid ja sõnakamaid. Lisaks Vikerhommikule on ta teinud muidki raadiosaateid, töötanud pikki aastaid teleuudistes ning meediaõppejõuna ajakirjanikele väärilist järelkasvu koolitanud. Viis aastat tagasi tegi ta iseendaga oma saadetega seoses ühe teatud kokkuleppe, mida ta siiani järgida püüab. **Milles see kokkulepe seisneb?** Mina näiteks oleks selle mängu jooksul juba seda lepet juba vähemalt korra murdnud.

52. Oma kodulehel kirjutab see 1977. aastal sündinud kirjanik ning turundusspetsialist enda kohta, et on avaldanud viis raamatut, neist luulekogu "Lihtsate asjade tähtsus" on võitnud Apollo lugejate lemmiku tiitli, samuti Aasta Raamat 2022 ja Rahva Raamatu lugejate lemmiku tiitli. Aastal 2023 ilmunud luulekogu "Ajatu puudutus. 120 luuletust inimeseks olemisest" aga valiti üheks 25st Eesti kauneimast raamatust aastal 2023. Kodulehel on info aga aegunud, kajastamata on tunamullu ilmunud "Meie Tartu. Mitu linna mahub ühte linna" ning "Elatud eilsete ja elamata homsete vahel", samuti räägitakse seal küsitava libretole loodud muusikalist "Rasmus ja Maria" alles tulevikus. **Kes?**

53. See puu on vana kultuurtaim, pärineb ta Pärsia ja Afganistani aladelt. Tänu viljades sisalduvale suurele seemnehulgale (400-700 seemet) on tema vilju peetud viljakuse ja rikkuse sümboliks, teadusuuringud näitavad nende mõju meeste erektsiooniprobleemidele ja prostatakasvajate ennetuses. Antiikmütoloogias on see vilj tihedalt seotud allilma emanda Persephonega, kes pidi jääda poolaastaks Hadese juurde, sest sõi seal kuus selle vilja seemet. Rohkelt kiudaineid ning A- ja C-vitamiini sisaldavad seemned on levinud komponent Lähis-Ida köögis, näiteks salatites või siirupina. **Milline puu või vilj?**

54. Snuukris asub seda värvi pall iga frame'i alguses laua keskel; jäähokis eraldavad seda värvi jooned hokiväljaku kaitse-, neutraal- ning ründetsooniks; vormel-1 näitavad seda värvi lipud aeglasemale sõitjale, et peab ringiga järgi jõudva sõitja mööda laskma; tõstmises kaaluvad seda värvi kettad 20 kg. **Milline värv?**

55. Abielupaari meespool (sünd 1962) lõpetas lavakooli 11. lennu, peale seda on töötanud mitmes Eesti teatris, alates 2024. aastast vabakutseline. Suuremaid tele- ega filmirolle aastatel 2021 ning 2022 Ugala parima meesnäitleja publikupreemia pälvinud küsitaval ette näidata pole, küll aga oli ta aastatel 2018-2022 kaassaatejuhiks ETV-s. Naispool (sünd 1968) lõpetas lavakooli 15. lennu. Töötanud näiteks Eesti Draamateatris Vanalinnastuudios ning Viljandi kultuuriakadeemias. Aastatel 2019-2025 Ugala teatri direktorina töötades osales ka mitmes näidendis, peaosa eest lavastuses "Arst" pälvis ta 2023. aasta Eesti Teatriliidu parima naispeaosatäitja auhinna, tõenäoliselt tuntuim on ta siiski teleseriaalist "Õnne 13". **Kuidas on nende ühine perekonnanimi?**

56. Selle 1967. aastal debüüdi teinud filmirežissööri tunnustuste hulka kuuluvad üks parima filmi Oscar (2007, "Kahe tule vahel"), lisaks neli BAFTA auhinda, kolm Emmyt, kolm Golden Globe'i, kaks Palme d'Or'i jpm. Paljudes tema töödes on olulisel kohal tema sünnilinn New York, samuti Sitsiilia maffia ning esivanemate unistus paremast elust. Ta on ka Michael Jacksoni laulu "Bad" muusikavideo autor. **Kes?**

57. Õigekeelsussõnaraamat ütleb küsitava sõna kohta, et see on "alkoholi ja happe reageerimisel tekkiv orgaaniline ühend". Eestikeelses Wikipedias avaneb selle otsisõna peale esmalt aga artikkel piiblitegelasest, Ahasverose kuningannast, kelle nime kandis 01.01.2026 seisuga ka 1020 naist, kelle mediaanvanus oli 61. Kasutades küsitavat sõna aga domeeninimena eesti ülemdomeeni all, avaneb meile Eesti suuremate raamatukogude ühiskataloog. **Milline sõna?**

58. Küsitav kihelkond moodustati suhteliselt hilja, 1694. aastal. See eraldati kolme kihelkonna äärealadest, et pakkuda kohalikele elanikele paremat ligipääsu kirikule, kuna senised keskused jäid kaugeks. Kihelkonnas asus mitu olulist mõisat, neist nimekamad on Taheva, Laanemetsa, ja Mõniste. Kauni loodusega kihelkond hõlmab Karula kuplistiku lõuna- ja Haanja kõrgustiku lääneserva ning osa Koivalinna metsavööndist. Kihelkonna keskuseks olnud küla uhkus on 1817-1821 ehitatud kirik, seal tegutseb ka jätkuvalt juba 1688. aastal asutatud kool. **Milline kihelkond?** Nimi on tuttav ka Eesti kirjandusest.

59. See on üks maailma väiksemaid metsikuid kaslasi, kaaludes täiskasvanuna vaid 1,5–3,5 kg. Kõrbeeluks kohandumisena katab ta käpapadjandeid tihe ja pikk karvastik, mis kaitseb looma tulise pinnase eest, suured ning madalal asetsevad kõrvad aitavad reguleerida kehatemperatuuri ja kuulda saakloomade liikumist sügaval mulla all. Loom on äärmiselt vastupidav, suutes elada kuid ilma vett joomata, saades kogu vajaliku vedeliku saakloomadest. Oma ladinakeelse nimetuse Felix Margarita sai ta prantsuse kindrali järgi, kes 1858. aastal juhtis ekspeditsiooni, kus see loom esmakordselt avastati, **aga kuidas kõlab selle ka Tallinna loomaaias elava looma nimi eesti keeles?**

60. Kuulete mulluse laulupeo "Iseoma" ühte meeolukamat hetke, kui ühendkoorid valmistuvad koori ja publiku nõudmisel kordama "Tuljakut". Koori juhatanud segakooride liigijuht on sündinud 1971. aastal Võrus, dirigendiks õppis Elleri-koolis ning Eesti Muusikaakadeemias. Esimene kord laulukaare ees oli 2007. aasta noorte laulupeolt, lisaks segakooridele (2019, 2025) on ta olnud ka neidudekooride (2011) ning naiskooride (2014) üldjuht. Alates 2005. aastast juhatab ta Tartu Ülikooli Akadeemilist Naiskoori, lisaks sellele ka Tartu Ülikooli Akadeemilise Naiskoori Tallinna vilistlaskoori ja Tartu Ülikooli Kammerkoori. **Kes?**

Vastused:

1. Opaal
2. Jüri Kuuskemaa
3. Jelgava
4. Kosmoseturistid
5. Cassius Clay
6. Konsul
7. Lyon
8. Mount Rushmore
9. Eurovisiooni peakorraldaja
- 10.
11. Niccolo Macchiavelli
12. Elena Ferrante, "Minu geniaalne sõbranna"
13. Lisa Vitozzi
14. Campari
15. Tosca, Puccini
16. Ghana
17. maikasärk
18. Icosagen Cell Factory
19. Edward Albee
20. Leonhard Merzin
21. Savoy
22. Nikolai August Otto (Kristin Otto)
23. Toomas ja Tanel Tein
24. fantoom
25. tibutants
26. Sykes-Picot leping
27. Challenger
28. Kardemon
29. Arvo Kruusement
30. Mari Jürjens
31. Kaido Kama
32. Brioche
33. joon
34. Larry (Leisure Suit Larry)
35. Talvike
36. Golf
37. William Hogarth
38. toonesep
39. 46
40. Põltsamaa
41. Vittorio de Sica, "Jalgrattavargad"
42. Suislepa
43. WOW!
44. Anna
45. Aretha Franklin
46. ARM (Acorn RISC Machines, Armeenia, Anti Radiation Missile)
47. Macbeth
48. Jaan Tootsen
49. Saarvaht
50. Cornell
51. ei mängi ingliskeelset muusikat
52. Lauri Räpp
53. granaadipuu
54. sinine
55. Tabor (Margus ja Carmen)
56. Martin Scorsese
57. ester
58. Hargla (Indrek Sootak)
59. Luitekass e. liivakass
60. Triin Koch

Pildid:

- 1 https://www.allikas.eu/photos/opaal-3_large.jpg
- 8 https://d9-wret.s3.us-west-2.amazonaws.com/assets/palladium/production/s3fs-public/styles/full_width/public/thumbnails/image/Mt%20Rushmore%20Carving%20NPS.jpg?itok=PnW_zU2-
- 9 https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcRyFrzIK0DBiX1AlmXmkT411qeSD37pUFpqVYWac_sK_bT-VSAthviGyOQ&s
- 13 <https://photobooth.cdn.sports.ru/preset/message/b/76/49cd2fce041a8a9624c70728d5e17.jpeg?f=webp&q=90&s=2x&w=730>
- 20 <https://osta.img-bcg.eu/item/orig/0328/95290328.jpg?1>
- 21 https://www.nordicnest.com/assets/blobs/iittala-alvar-aalto-vase-savoy-clear-160-mm/999-01_1_ProductImageMain-719c949ad5.png?preset=tiny&dpr=2
- 27 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/5/5a/HMS_challenger_William_Frederick_Mitchell.jpg
- 28 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/64/Cardomom_pods.jpg/250px-Cardomom_pods.jpg
- 34 <https://bleedingcool.com/wp-content/uploads/2018/05/Leisure-Suit-Larry-900x900.png>
- 35 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/6/62/Goldammer_EMBERIZA_citrine_lla.jpg
- 37 <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcSkwYCa64Z-B0ATNBq0zzUkbQLHRjGwgnYtxg&s>
- 42 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/f/f5/Uue-Suislepa_m%C3%B5isa_peahoone_02.jpg
- 49 <https://www.hariduskeskus.ee/opiobjektid/dendro/lehed/Saarvahter.jpg>
- 50 https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/4/47/Cornell_University_seal.svg/250px-Cornell_University_seal.svg.png
- 53 <https://www.gardenia.net/wp-content/uploads/2023/05/punica-granatum-pomegranate-nana-780x520.webp>

58 <https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcTxenvJyW7hjpFFJRPV7Arh0lMvRMXQ914Vrw&s>

59 https://tallinnzoo.ee/wp-content/uploads/2022/08/luitekass_foto-Inari-Leiman.jpg

60 https://2023.laulupidu.ee/wp-content/uploads/2022/12/web-Triin_Koch_35A1051-Edit-Edit.jpg